

УДК 94(497.1)

UDC

DOI 10.17223/18572685/41/5

АКТУАЛНИ ПРОЦЕСИ У РУСИНСКИМ ЯЗИКУ

М. Фејса

Универзитет у Новим Садзе
Др Зорана Джинджича, Нови Сад, 402920, Србија
Scopus Author ID: 56031169500
E-mail: fejsam@gmail.com

Абстракт

Автор у прешој часци работи описуе историјну драгу свакеј зоз егзистуюћих варијантох русинског јазика – лемковскеј (у Польскеј), прешовскеј (у Словацкеј) и закарпатскеј (у України), а у другој часци ше фокусуе на јужнорусинску варијанту, то ест на руски јазик, хтори ше хаснуе у Србији и Горватскеј. Јужнорусинску варијанту карактеризуе непреривни розвој норми, цо не бул случај зоз другима варијантами русинског јазика. Розвој норми ше спатра през доприношене лингвистичних авторитетох, насампредз през доприношене трох авторох граматикох (Гавриїла Костельника, Миколи Кочиша и Юлијана Рамача).

Кључни слова: русински јазик, бачко-сримска варијанта, прешовска варијанта, лемковска варијанта, закарпатска варијанта, полицентрична стандардизација, социолингвистика, Русини, Руснаци.

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОЦЕССЫ В РУСИНСКОМ ЯЗЫКЕ

Фейса М.

Университет Нового Сада
Србија 402920, г. Нови Сад ул. Доктора Зорана Джинджича,
Scopus Author ID: 56031169500
E-mail: fejsam@gmail.com

Авторское резюме

Автор в первой части работы описывает историю развития каждого из существующих вариантов русинского языка – лемковского (в Польше), прешовского (в Словакии) и закарпатского (на Украине), а во второй части фокусирует внимание на южнорусинском варианте, то есть на русинском языке, которым пользуются в Сербии и Хорватии. Южнорусинский вариант характеризует непрерывное развитие нормы, чего не было в случае с другими вариантами русинского языка. Особую роль в этом сыграли такие авторитетные филологи-русинисты, как Гавриила Костельник, Микола Кочиш и Юлиан Рамач.

Ключевые слова: русинский язык, бачко-сремский вариант, прешовский вариант, лемковский вариант, закарпатский вариант, полицентрическая стандартизация, социолингвистика, русины.

CURRENT PROCESSES IN THE RUSINIAN LANGUAGE

M. Fejsa

University of Novi Sad

Dr Zorana Đinđića, Novi Sad 402920, Serbia

Scopus Author ID: 56031169500

E-mail: fejsam@gmail.com

Abstract

In the first part of the article the author describes the history of development of each of the existing variants of the Rusinian language: Lemko (in Poland), Presov (in Slovakia) and Transcarpathian (in Ukraine). The second part focuses on the South Rusinian variant, which is the Rusinian language spoken in Serbia and Croatia. The South Rusinian variant is characterized by a continuous development of the norm, which does not occur in the other variants of the Rusinian language. Gabriel Kostelnik, Mikola Kocsis and Julia Ramach, recognized philologists, experts in Rusinian studies, played a special role in the Rusinian language variants research.

Keywords: Rusinian language, Backa-Srem variant, Presov variant, Lemko variant, Transcarpathian variant, polycentric standardization, sociolinguistics, Rusins.

Єден з перших конкретних крокаў ґу кодифікованню всеоблапного русинского языка представляю заклученя семинара о русинским языке, хтори отримани 1992. року. На нїм учасц попри домашніх науковцох, фаховцох и културних роботнікох учасц вжали и колеґове зоз Словацкей, Польскей, України, Югославиї, Мадярскей, ЗАД, Шведскей, Швайцарскей и Монака. О южнорусинскей вариянти бешедовали мр Гелена Медєши и автор тих шорикох. На семинару, хтори до историї вошел як Перши конґрес русинского языка, учасніки прилапели романшски модел. У складу з тим моделом прилапена и можлівосц же би ше розвивали штири русински норми – теди уж существуюца у Югославиї, такв. бачко-сримска, и же би ше кодифіковали ещи три: у Польскей такв. лемковска, у Словацкей такв. прешовска и у України такв. закарпатска. Принєшене и заклученє же би ше норма творела у азбуки и же би ше базовала на живим язичним материялу зоз каждого реґіона. Було предклади и же би дальша робота на кодифікації евентуално резултовала и зоз формованьом пиятей русинскей литературней норми – коинеа, условно поведзене русинского есперанта.

До єдней з найвекших историйних хвилькох значних за кодифікацию русинского языка пришло 2004. року. Того року у реномованей кодифікаційней едиції Ополского универзитета, як штернаста по шоре, обявена моноґрафия пошвецена русинскому языку, як наймладшому славянскому языку. Перши у едиції сербски язык (1996), а шлїдза болгарски (1997),

русийски (1997), лужицкосербски (1998), чехски (1998), словацки (1998), словенски (1998), горватски (1998), билоруски (1998), македонски (1998), українски (1999), польски (2001) и кашубски (2001). Слово о монографії *Русинський язык* головного редактора Пола Роберта Маґочія (Magocsi 2004). У монографії заступени штири вариянти русинського языка.

Пресудну улогу за кодификацію бачко-сримскей вариянти русинського языка мал Гавриїл Костельник, фундатор першого стандарту той вариянти русинського языка. Публіковане Костельниковей, иншак першей ґраматики бачко-сримскей вариянти русинського языка под назву *ґраматика бачваньско-рускей бешеди* 1923. року од непреповедзеного значеня (Фейса 2004: 375). *ґраматика* Г. Костельника (обявена у Сримских Карловцох) уведла и утвердзела основни лексични, фонетични и ґраматични (морфолоґійни и синтаксични) норми и напрямки за творене слівох. Од той хвиляки руски язык достава подполну цалосц диференциалних характеристикох литературного языка.

Гоч малочислени и без значних вязох зоз своїма сонародніками зоз «старого краю», дзекуючи тому же су по приключеню Войводини ґу новоствореной Кральовини Сербох, Горватох и Словенцох 1918. року припознати як меншина славянського походзеня, Руснаци зачували своєю историйно-културне нашілство и розвили ше до того цо су нешка – до препознатлівого културного и национального идентитета, материялно и културно розвиту (язык, писмо, обичаї, способ живота, и т.д.) од своїх сонароднікох у «старим краю» (Хорњак 2006: 26).

По Другей шветовой войны, 1945. року, основана перша руска ґимназия и Новинско-видавательства установа Руске слово у Руским Керестуре. У шлідуючих двох децениях, зоз щедрим финансованьом од югославянскей влади вдерени фундаменти основношколскей и стредньошколскей системи. Завод за видаванє учебнікох основани 1965. року.

Кед Автономна Покраїна Войводина здобула звекшани самоуправни права по уставу зоз 1974. року, руски язык постал єдан зоз пейцох службених языкох АП Войводини. Перши раз оможлівене же би ше руски язык хасновал у суду, у канцеларийох, на явних надписох и т.д. Прекладательом за руски язык обезпечена робота у општинох дзе значне число припаднікох рускей националней меншини (Фейса 2010: 17).

Роботу на нормованю и преучованю мацеринського языка котру розпочал Костельник успишно предлужел Микола М. Кочиш, хтори ше зоз своїм надзвичайним талантом зявел праве теди кед бул найпотребнейши. Вон написал понад 20 статі о рижних конкретних питаньох руского языка, але бул свидоми же треба кодификовац шицко цо остало недоведзене и, ведно з нормами котри створени дзекуючи Костельникови, формовац

нормативну систему за школски потреби, а познєйше их преширец и на други сфери, у котрих ше литературни язык хаснує. Так од 1965. по 1968. рок вишли три його ґраматики под назву *Мацерински язык*, у котрих не бул лєм школски материял, але ришовани и важни нормативни питаня. Його *Ґраматика руского языка I: Фонетика, морфолоґия, лексика* видрукована посмертно 1974. року. Тота *Ґраматика*, гоч и недокончена, винїмно значна за розвой сучасного руского литературного языка. Окреме значне же Микола Кочиш публіковал перши *Правопис руского языка* (1971. року) и перши векши словник *Приручни терминологийни словник сербскограватско-руско-українски* (1972. року) (Фейса 2004: 375-376).

Снованє Лектората за руски язык 1972. року, як и Катедри за руски язык и литературу 1981. року у Новим Садзе представя винїмно значне збуванє за розвой русинистики.

1975. року зявюю ше перши роботи др Юлиана Рамача, хтори по нешка ма коло 100 роботи зоз линґвистики, од того коло 15 кнїжки. З тей нагоди видзелїме найзначнєйши з нїх: *Лексика руского языка* (1983), *Фразеолоґийни словник: сербскограватско-руски* (1987), *Словник лексики Гавриїла Костельника* (1991), *Практична стилистика* (1996), *Применовнїчки конструкції у руским литературним языку* (1998). Ґутому, др Юлиан Рамач виучує шицки обласци руского языка. Уж спомнути Кочишово ґраматики не задоволели шицки потреби, та требало написац єдну подполнєйшу ґраматику руского языка. Рамачова *Ґраматика руского языка* вишла з друку 2002. року. *Ґраматика руского языка* ше состої зоз шейсцох часцох: фонетики, морфолоґії, синтакси, лексиколоґії, историйней ґраматики и часци о нашим народним и литературним языку. Треба наглашиц же Рамач по перши раз детально обробел синтаксу и лексиколоґию, а з добрей часци и историйну ґраматику а и стилистику руского язык. Найвекша Рамачова заслуга у тим же доробел векшину зоз того, що його предходнїки започали, преучел и того що вони не виучовали и же шицко систематизовал до *Ґраматики*.

Док ше южнорусинска вариянта русинского языка у континуитету отричала у тедишней Югославиї, то не мож повесц за шицки други вариянти, односно за русински язык у цалє. Напроцив, русински язык на жридлу, у Карпатским ареалу, скоро штири децениї (1953-1989) у подполносци административно нестал.

Причина тому же 1950-х рокох, напр. у Словацкей преїг 300 русински школи административно, з поцагом пирка, претворени до українских. Гркокатолїцка церква забранєна. Русиниом / Руснацом не допущене ані же би ше вияшнєли як Русини / Руснаци. Як резултат кратковидеї язичней пракси и оштрого административного поцагу, зоз хторим уведзени

українски язык – цо шицко запроведзене у цеку найвекшей сталіністичней репресії – русинске / руске жительство реаговало так же свойо дзеци посиладо до словацких школах до блізких вароших або так же вимагало виучованє словацкого языка место українского до своїх валалох (Magocsi 1996: 33). Сталінова политика фактично приведла по нестане карпатских Русинох у периодзе од штири децениї у цалим Карпатским ареалу. Шицки Русини, без винїмка, третирани як Українци, а їх комплетне образованє и култура були виключно на українским языку – аж по пад Берлинского мура, односно по такв. Блишову революцию 1989. року.

Аж зоз розпадом коминтерновской язичней пракси, русинске язичне питанє знова поставене. Русински културни активисти Чехословацкей, Польскей и України унапрямили ше на нову народну орієнтацію, хтора насампредз подрозумйовала и кодификованє русинского языка. Значни премєнки у Централней и Восточней Европи карпатским Русиним принєсли будзєнє културного идентитету. Медзисобна свідомосц и блізиши контакти медзи Русинами у шицких державах Карпатского ареала неспорно помогли шицким карпатским Русиним у їх неперивней борби же би прежили як народ. По 1989. року карпатски Русини ше евидентно дзвигли як Феникс зоз пирні, и мож заключиц же русинске питанє не ришене на Сталінов способ.

Перши конгрєс русинского языка порушал систематичну роботу на кодификації русинского языка на простору дакедишней Карпатскей Руси. У Словацкей ше почала твориц варианты русинского языка на основі двох найрозширенших бешедох: заходноземплинского и восточноземплинского. Уж шлїдуючого, 1993. року (Magocsi 2004: 110), Русини у Словацкей основали Институт русинского языка и култури у Прешове, а лєм о два роки интензивней роботи створени предусловия за кодификацію. Василь Ябур и Юрий Панько составели *Правила русиньского правопису*, Юрий Панько обявел *Ортографичный словник русиньского языка* и *Русиньско-русько-українсько-словеньско-польскый словник лингвистичных терминив*, а Ян Гриб початніцу и читанку за основну школу. Тоті учебніки постали фундамент дії кодификації русинского языка у Словацкей, до хторого пришло 27. януара 1995. року у Братислави. Од тей хвильки тот варианты русинского языка постала литературни язык Русинох, хтори жию на подручю Словацкей Републики. Тот русински стандарт ше виучує у вецей основних школах сиверовосточней Словацкей и на Институту русинского языка и култури Института национальных студийох и странских языкох Прешовского университета.

Континуованих пробованьох давєня шицкого русинского / руского було, медзитим, и 1990-х роках. Окреме треба визначиц же українски

власци, напр. 1996. року принесли інфамни план о «ришованю русинского питаня». У Плану наложене шицким українским організаціям, як и членом Национальной академії наук и уметносцох звонка граніцох України (у Словацкей и у Сербії насампредз), же би дали цо конкретнейше доприношенє «розришеню русинского питаня» на способ, на яки то вимага дотични план, а яки ше може звесц на шлїдуюци два флоскули: 1. же Русиных нет як Русиных, але же вони субетнос українскей нації; 2. же язык Русиных и не язык, але диялект українского языка. Наводзиме 6., 8. и 9. член Плана мирох за ришенє проблема питаня Русини-Українци:

Член 6. Плана глаши: «Реализовац школску систему-поступок зоз поступним широким розвиваньом етнічних, лингвистичних, културних и политичних аспектох исторії Русиных-Українцох Закарпат я як недзелївей, историйней часци українского етноса. Национална академия наук Украины, Министерство образования Украины».

Член 8. Плана глаши: «Вибудовац систему идеологійней, кадровей и културней помощи украинским и про-украинским організаціям у Восточней Словацкей, Мадярскей, Румунії, Югославії и Польскей у сфери своїх компетенційох. Министерство вонкашніх ділох України, Владов уряд за питаня национальних меншинох и емиграцію, Министерство култури и уметносци України, Министерство информования України, Дружтво Україна».

Член 9. Плана глаши: «На Закарпат ю обезпечиц масовну дистрибуцію информативних и пропагандних материялох у хторих ше найвекши акцент кладзе на тото же тот регіон традиційно и историйно українска жем, а жителє Українці – состояйна и недзелїва часц українского народа. Министерство информования України, Рада за ТВ и радио України».

Гоч ше од 1953. року та по 1989. рок ніч подобне такому ґеноцидному, як цо ше случовало Русином у Советским Союзу не случовало ше Русином / Руснацом у Югославії / Сербії, з оглядом же вони без препреченьох з боку держави предлужели существовац и розвивац ше, тот план мал одгук и у Войводині. Мож го найяснейше замерковац у активносцох Союза Русиных Українцох (перше зоз и медзи тима двома национальними меншинами, а од Скупштини СРУ-а у Коцуре 2005. року и без «одиозного» и). Истого року кед принешени и ґеноцидни план, у Русини / Руснаци 1745-1995, у зборніку роботох зоз Медзинародней науковей конференції Приселенє и живот Руснацох у Бачкей, Сриму и Славонії 1747-1995, отриманей у Новим Садзе 27-28. септембра 1995. року, волшебнo ше зявели констатації, хтори вообщє не були виповедзени на науковей конференції. То ше напр. одноши на текст учасніка Конференції Михайла Ковача (хтори ані не мал наукове званє), зоз

хторого видзелюеме його критициране «вельких приятельох нашого народу звонка» (думаючи ту на проф. др Александра Д. Дуличенка зоз Тартуского университета и академика Пола Р. Маґочия зоз Торонтского университета), хтори «прешли на нову драгу», и на «малючку гарсточку наших младих интелектуалцох, при хторих ше народзело сознание о етнічней автономії у русин...» (претаргнуце думки направел М. Ковач; 1996: 203). Тоти «млади коло Дружтва за руски язык и видавательного предприятия Руске слово, свидомо або несвидомо, пошвидшую асиміляцію тей гарсточки нашого народу, хтора и иншак не преставала, але ю зоперали праве гевти нашо науковци хторим од початку було ясне нашо походзене» (Ковач 1996: 201). Тоти, по Ковачови, «автономаше, хтори зоз богатим фондом позичених сербских словох, усвоених и прилагодзених "духу русского языка" (хтори не українски), сцу буц окреми руски "народ". Же ше ту пробує предлужовац на тим новим курсу унапрямованя русского языка, требало би послужити и друге, уж наявене "капиталне діло" *Сербско-руски словник*» (Ковач 1996: 204).

Литературна форма лемковской варианти русинского языка формовала ше у творох лемковских писательох, а медзи нїма найпознатши Иван Русенко (Фонтанські 2008: 129). Перши приручніки, хтори публиковал Методий Трохановский – *Перша лемківска читанка* (1934) и *Буквар: перша книжечка для народных школ* (1935) – хасновани и у школах.

По Другей шветовой войни хаснованє лемковской варианти русинского языка ограничене, а тексти по лемковски обявйовани лем у часопису Здруження Українцох у Польскей *Наше Слово*. Виучованє лемковского языка у школах було забранене.

Аж 1989. року допущене регістрованє Стоваришиня Лемкох, хторе себе як основни цель поставело кодификацію лемковского языка. Неодлуга поставени фундаменти нешкайшого стандарту, цо окреме зробене 1992. року кед публиковани перши приручніки (*Лемківські буквы*) и ґраматики (*Перша ґраматика лемківського языка; Лемківска ґраматика для діти*) Мирослави Хомяк, хтори уведзени и до основней школи. Од того року под редакторством Петра Трохановского (Мурянки) почал виходзиц лемковски часопис *Бесіда*, у рамкиох хторого запровадзени и даскельо видавательни едиції (Ковач 1996).

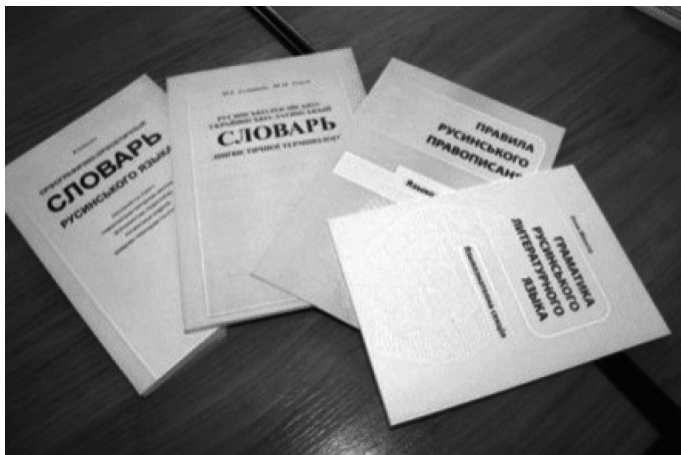
За сучасни стандарт лемковской варианти русинского языка найрелевантнєйши ґраматики Генрика Фонтанского и Мирослави Хомяк, хтори обявени 2000. и 2004. року (*ґраматука језука лемковського*). У академским року 2001/2002. лемковски першираз у исторії уведзени до високого школства, односно на Педагоґичну академию у Кракове, дзе отворени студії русинской филології зоз лемковско-русинским

язиком. Студії пририхтую и квалифікую філолог'ох, учитель'ох и преподаватель'ох лемковскей варіанти русинского языка за будучи генерациі у школах.

Блізши контакти и моцнейша свідомосц медзи Русинами у шицких државох Карпатского ареала, а окреме з Русинами у державох, у хторих их їх матични жemi припознали, неспорно помогли и Русиним у України у їх борби прежиц як народ. И попри тим же по нешка Русини / Руснаци у України не припознати як націонална меншина, але лем як субетнос українского народа, питаню нормованя русинского языка пошвещена значна увага. Закарпатска варіанта русинского языка свою першу ґраматіку достала 1997. року (*Материнський язык: писемниця діла пудкарпатських Русинув*), хтору обявело Дружтво А. Духновича зоз Мукачева. Авторе ґраматіки М. Алмаший, И. Керча, В. Молнар и С. Попович (Алмаший et al. 1997). З даскельо обявених ґраматікох у остатніх двох децениях визначує ше, насампредз прето же є написана и за славистох и за анґлістох, двоязично, и ґраматіка о. Димитрия Сидора (Сидор 2005). Як священік о. Сидор окреме наглашує подобносци церковнославянского языка и закарпатскей варіанти русинского языка.

Прешлого року Закарпатске обласне науково-вигледовацке общество Александра Духновича, то єт його Лингвістична секция, у рамикох хторей найвекше доприношенє дал Михайло Алмаший, порихтала комплет кодификаційних публикаційох хтори творя штири приручніки – од правописа русинского языка закарпатскей варіанти русинского языка, преїґ правописного словніка по вещеїязични словнік лингвістичних терминох.

Того, 2015. року, у вересні, обговорює це і його урядове кодифіковане у рамках програми Конгреса русинського мови у Прешові.

Прі невигідну державну політику у порядкух школах русинський мови взагалі не може вивчатися. Єдину форму наставити представляю недержавні школи, котрі організують і самофінансують дзеповідні русинські організації.

Як Русини Закарпаття, так і Русини у Швеції з радістю дочекали 3. липня 2012. року кед Парламент України вніс Закон про основи державної мовної політики. У Законі як єдиний з регіональних одноосібних мовних мов першорядно вказано і русинський мови. Це те закон не тільки поважає ілюструє і впроваджує новий дати єдиної групи радників, котра пропонувала поправки на прийнятий закон про мови. Між пропозиціями за внесення знаходився і пропозиція те би русинський мови вніс з листів од 18 визнаних, регіональних мов.

Найпершорядніше рішення за русинську мовну ситуацію було прийняте Першою мовною конференцією у Бардіївських купальнях, по котрій би русинський мови вимагало планувати по моделі поліцентричної стандартизації. Прикладом *поліцентричності* вказує на значення розподілення на мови ширини, т.є. на вихідне джерело, інше єдиного з'явлення з мов центром. Практично, то значить те до мовної політики і планування мови може у русинській мовній спільноті дійти лем про включення ширини соціокультурних ширин русинського мовного району до цієї спільноти. При знаходженні рішень би те мало вжити до огляду мови, результати і рішення до яких те прийшло у ширини русинських соціокультурних ширин, а тільки так і у Швеції, де модель поліцентричної мовної стандартизації не тільки рідко буває. Будущість русинського мови у цілому побачимо тільки у поліцентричній стандартизації (Медвідь 2008: 22-23), одноосібно у стандартизованій окремій варіанті, чийо те число у будущності, можливо у спільноті держави, годно змінюється.

У повній мірі те складається з Михалом Тиром, котрі з єдиної нагоди констатували те кожен з ширин літературних варіантів русинського мови «результат діювання соціолінгвістичних факторів, те те між собою досить розрізняються і те просто неможливо кодифікація єдиного русинського мови» (Тир 2010: 56).

Вигідна ситуація побачена і у тім те, те не тільки русинистичні центри знаходяться у Новім Саді, у Прешові (Словацька), Кракові (Польська), Сарваши (Угорська), Ужгороді (Україна) і Торонто (Канада), що робить і

організоване числених медзинародних русинистичних проєктах. Науково-вигледовацки, як и шицки существуюци контакти медзи карпатским Русинами, вшеліак же маю позитивни ефект на подзвиговане свідомости о націоналним ідентитету и барз су хасновити за інтелектуални, културни, лингвістични и емотивни вязи.

ЛИТЕРАТУРА

Алмашій et al. 1997 - *Алмашій М., Керча И., Молнар В., Попович С.* Материнський язык: писемниця діла пудкарпатьських Русинув. Мукачово: Общество имени А. Духновича, 1997. 151 с.

Chomiak et al. 2004 - *Chomiak M., Fontanski H.* Gramatyka języka lemkowskiego. Warszawa: Rutenika, 2004. 185 с.

Фейса 2004 - *Фейса М.* Соціолінгвістични аспект руского языка: Войводина // Русинський язык. Opole: Uniwersytet Opolski, Instytut Filologii Polskiej, 2004. С. 373-383.

Фейса 2010 - *Фейса М.* Нова Србија и њена русинска мањина / Нова Сербия и ей руска меншина // The New Serbia And Its Ruthenian Minority. Нови Сад: Издавачка кућа Прометеј, Културно-просветно друштво ДОК, 2010. 152 с.

Фонтаньські 2008 - *Фонтаньські Г.* Кодифікация лемківського языка / Русини – Руснаци – Ruthenians (1745-2005) II. Нови Сад: Филозофски факултет, Одсек за русинистику, ИК Прометеј, КПД ДОК, Куцура, 2008. С. 135-139.

Хорњак 2006 - *Хорњак М.* Бачко-сремски Русини / Русини – Руснаци – Ruthenians (1745-2005) I. Нови Сад: ИК Прометеј, Филозофски факултет, Одсек за русинистику, КПД ДОК, 2006. С. 23-73.

Ковач 1996 - *Ковач М.* Попатрунки вельких приятельох Руснацох на руски язык / Руснаци – Русини 1745-1995. Нови Сад: Завод за уџбенике и наставна средства, Филозофски факултет, Катедра за русински језик и књижевност, 1996. С. 199-209.

Magocsi 1996 - *Magocsi P.R.* The Rusyn Language Question Revisited // A New Slavic Language Is Born. New York: Columbia University Press, 1996. Pp. 19-47.

Magocsi 2004 - *Magocsi P.R.* Русинський язык. Opole: Uniwersytet Opolski, Instytut Filologii Polskiej, 2004. 476 с.

Медєши 2008 - *Медєши Г.* Язык наш насущни. Нови Сад: Дружтво за руски язык, литературу и културу, 2008. 262 с.

Сидор 2005 - *Сидор Д.* Граматика русинського языка для русинів України, Центральної Європи и Америки // Grammar of the Rusyn Language for the Rusyns of Ukraine, Central Europe and America. Ужгород: Межнародный

Карпатський Інститут, Кирило-Мефодієвська академія слов'янського просвіщення, Закарпатське подкарпато-русинське Товариство імені Кирила і Мефодія, Союз Подкарпатських русинів, 2005. 312 с.

Тир 2010 - *Тир* М. Євген Пауліни о руском / русинском языку // *Studia Ruthenica* 15. Нови Сад: Дружтво за руски язык, литературу и культуру, 2010. С. 55-58.

REFERENCES

Almashiy, M., Kercha, I., Molnar, V. & Popovich, S. (1997) *Materin'skyi yazyk: pisemnitsya dila pudkarpat'skykh Rusinuv* [Mother Tongue: Grammar for Subcarpathian Rusins]. Mukachovo: Obshchestvo imeni A. Dukhnovicha.

Chomiak, M. & Fontanski, H. (2004) *Gramatyka języka lemковского* [Grammar of the Lemko Language]. Warsaw: Rutenika.

Fejsa, M. (2004) Sotsiolingvistichni aspekt ruskogo yazika: Voyvodina [Sociolinguistic Aspect of the Rusinian Language: Vojvodina]. In: *Rusin'skiy yazik* [The Rusinian Language]. Opole: Uniwersytet Opolski, Instytut Filologii Polskiej. pp. 373-383.

Fejsa, M. (2010) *Nova Srbija i њена rusinska мањина* [The New Serbia and Its Rusinian Minority]. Novi Sad: Izdavacka kuća Prometej – Kulturno-prosvetno drushtvo DOK.

Fontan'ski, G. (2008) Kodifikatsiya lemківського язика [Codification of the Lemko Language]. In: Fejsa, M. (ed.) *Rusini / Rusnaci / Ruthenians (1745-2005)* [Rusins / Rusnaks / Ruthenians (1745-2005)]. Novi Sad: Filozofski fakultet – Odsek za rusinistiku, IK Prometej, KPD DOK – Kutsura. pp. 135-139.

Khorn'ak, M. (2006) Bachko-sremski Rusini [Bachko-Srem Rusins]. In: Fejsa, M. (ed.) (2006) *Rusini / Rusnaci / Ruthenians (1745-2005)* [Rusins / Rusnaks / Ruthenians (1745-2005)]. Novi Sad: IK Prometej, Filozofski fakultet – Odsek za rusinistiku, KPD DOK. pp. 23-73.

Kovach, M. (1996) Popatrunki vel'kikh priyatel'okh Rusnatsokh na ruski yazik. In: *Rusnatsi – Rusini 1745–1995* [Rusnaks – Rusins 1745–1995]. Novi Sad: Zavod za učenike i nastavna sredstva, Filozofski fakultet. pp. 199-209.

Magocsi, P.R. (1996) *A New Slavic Language Is Born*. New York: Columbia University Press. pp. 19-47.

Magocsi, P.R. (2004) *Rusin'skyi yazyk* [The Rusinian Language]. Opole: Uniwersytet Opolski – Instytut Filologii Polskiej.

Medeshi, G. (2008) *Yazik nash nasushchni* [Our daily language]. Novi Sad: Druzhtvo za ruski yazik, literaturu i kulturu.

Sidor, D. (2005) Gramatika rusins'kogo yazyka dlya rusinôv Ukrayiny, tsentral'noi Evropi i Ameriki [Grammar of the Rusin Language for the Rusins of Ukraine, Central Europe and America]. Uzhgorod: International Carpathian Institute, Kirilo-Mefodievs'ka Akademiya Slavyans'kogo Prosvishcheniya, Zakarpats'koe podkarpato-rusins'koe Obshchestvo imeni Kirila i Mefodiya, Soym Podkarpats'kykh rusinôv.

Tir, M. (2010) Euren Paulini o ruskim / rusinskim yaziku [Eugen Paulini on the Rusinian / Rusin Language]. *Studia Ruthenica*. 15. Novi Sad: Druzhtvo za ruski yazik, literaturu i kulturu. pp. 55-58.

Фејса Михајло – ванредни професор одсека за русинистику универзитета у Новим Садзе (Србија).

Фейса Михайло – екстраординарний професор отделения русинской филологии Нововосадского университета (Сербия).

Fejsa Mikhajlo – University of Novi Sad (Serbia).

E-mail: fejsam@gmail.com